15

THESIUM CHIRIATRICARUM
Sylloge V.
De

FONTICULIS,

Quam
Sub
RECTORATU MAGNIFICENTISSIMO
Serenissimi ac Celsissimi Principis ac Domini,
DOMINI
GEORGII FRIDERICI,
Ducis Wirtembergiæ & Tecciæ,
Comitis Montisbelgardi, Dynastæ Heidenhemii, &c.

PRÆSIDE
DN. GEORG-BALTHASARE METZGERO,
Med. Doct. & Prof. P.
defendere conabitur
JOHANN. ULRICUS Raith/
Derendingensis.
Ad Diem Junij,
Horis locôque consuetis.

TUBINGÆ,
Typis JOHANN-HENRICI REISI,
ANNO M DC LXXV.

Συν Θεῷ.

THESIS I.

QUod hodiè *Latinis* Chirurgis FONTICULUS, Barbaris *Italorum* linguâ FONTANELLA est, primitivâ olim voce *Rhases de cauter.* fontem dixit. Hùc enim velut ad excavatum fontem vitiosa corporis sentina confluit; hinc, ut è fonte perenni aqua scaturgine, totô subinde vitæ cursu vitiosus sanguini humor effluit. *Franciscus Oswaldus Grembs arb. integr. & ruinos. hom. l. 2. c. 1. §. 9.* habitâ etymi fontis ex *Isidoro* ratione, non incongruè cum nonnullis FUNDANELLAM scribit: ille aquas, sanguinis hæc ichorem fundit. Ab *Italorum* ore suum vernacula nostra Fontanell mutuata est, sponteque hinc suâ distinctio, quam *Thomas Fienus* inter synonymum utrumque, alterum Latinum, Italicum alterum, ceu genus inter & speciem, quærit *1. de cauter. 2.* corruit. A Romanis non abeunt *Græci* qui πηγήδιον, φρεάλιον nominant. Καυτήριον, Cauterium, usitatissimè utrâque linguâ sonat, generali & tropicô sensu, frequentiori causâ in effectûs locum surrogatâ; & sanæ quidem partis, cui familiariter applicatur. Ulcus emissarium, quod, quicquid in corpore sordidum, emittit, utile, beneficii quod præstat intuitu, *M. Aurelius Severinus pyrotech. chir. l. 1. p. 1. c. 15. l. 2. p. 1. c. 1. de recond. abscess. nat. l. 6. de gibb.* vocat. Vulnus cauterisatum, constans, *Joh. Baptista Helmontius l. cauterium § 3. 4.* intitulat: nec malè artificiales fistulas dixeris, ut naturales hæ fonticuli audiunt, quorum vices in ægris non raró supplent, experientiâ & hâc edoctò *Hier. Fabritio ab Aquapendente l. 3. de ulcer. c. 11.* subscribentibus; rectéque inde *Ludovicus Mercatus l. 1. de rect.*

 præsid.

præſid. uſu. c. 16. fiſtulari apud naturam ferè idem importat ac ex arte fontanellam efficere. Ὁμωνύμως ulcus omne cujuscunque partis aut formæ, evacuationis gratiâ ſive arte ſive naturâ factum, ſignat. Nec ſua deeſt fontanella *Anatomicis*, quâ de horum libri conſulantur. Nos h. l. nec hunc nec illum ſenſum volumus, ſed quem theſis ſequens exprimit prioribus primô ſtatim intuitu contradiſtinctum.

II. *Eſt ulcus artificiale, ſimplex, cavum parvâ & rotundâ circumſcriptum circumferentiâ, in exteriori corporis parte, ſive igne urente ſive ferrô ſecante, ad vitioſos à ſanguine diverſos humores ſenſim exhauriendos excitatum.*

III. Incertô autore excogitatum remedium hoc, veriſimiliter tamen à plantis & arboribus ad hominem traductum, autumat *Severinus l. c. c. 3.* Conſuevere, *Pliniô* autore, priſci, cum aliquô noxæ genere laborarent olivæ, peccantis ſucci evocandi cauſâ, ad harum caudicem unum vel plures hiatus terebrâ vel ſecuri facere; idem in vitariis omnibus fieri *Ioh. Coſtæus l. 1. de ſtirp. nat. c. 57.* prodidit. Quod igitur in arboribus ante tentârant feliciter, idem pòſt in inverſa *Philoſophi* arbore, homine, factu commodum rati ſunt; magna enim ex parte ſimilis hominum medicina & arborum, eôdem judice *l. 17. hiſt. nat. c. 27.*. Quid ſi in homine ipſo inventionis natura occaſionem monſtraſſet, utque ſanguinis per venas detractionem artificialem ſpontanea ejusdem vaſis ſponte ſuâ dehiscentibus facta cum ſalute profluvia ſuaſerunt, ita hæc arte excitanda ulcuſcula ulcera ſponte naturæ ſubinde in externis artubus orta perſuaſiſſent? vide *Caspar. Bartholinum ſyntagm. de cauter. c. 1. Guerner. Rolfinccium meth. med. ſpec. comm. l. 4. ſ. 6. p. 2. c. 1.*

IV. Sed cujus ætatis inventum? Incertô licet primô autore, totum tamen cauteriorum negotium ex veterum

terum monumentis haustum *Herc. Saxonia de phænigm. in præf.* credit, imò ab uberrimo illo ac perenni medicinæ fonte, *Hippocrate* ipso, dimanasse *Zac. Lusitanus Med. Princ. hist. l. 1. obs. 15. in comm.* cum *Amato Lusitano l. 5. c. 7.* asserit: frequentatos etiam hos *Hippocratis* tempore *Matthias Glandorpius in gazophyl. polyplus. fontic.* & *setac. præf. oper* & *l. c. c. 16.* statuit, idemque *Severinus l. d.* probat & approbat variis *Hippocratis* locis ostensis, quô cum *Thom. Fienus l. 1. de cauter. c. 13.* & alii faciunt. Contra stant. *Hier. Cardanus de spir. diffic. Dominicus Galbanetta de fontic. l. 1. c. 4. Stephanus Rodericus Castrensis quæ ex quibus l. 4. c. 9.* Rem distinctione *Casp. Bartholinus l. c. c. 5.* dirimere satagit. *Casp. à Rejes elys. jucund. quæstion. camp. q. 56. Coum* usum fonticulorum agnovisse, sed non usitasse nec cuiquam consuluisse scribit. *Christophorus Schorerus* cum catarrhis apud *Platonem 3. de republ.* Homeri tempore primum visis natos hos præcipuos catarrhorum averruncos *tr. de fontic.* suspicatur. Nos, utut in quæstione hac magis curiosa quam utili facilè largiamur *Antonio Fumanellæ de cap. ustion.* nullibi sive *Hippocratem* sive *Galenum* fonticulorum privatô nomine meminisse, nomen tamen hoc verius ignorasse, non rem ipsam putamus, quam pro temporum suorum more sub generali titulo, communi cauterii velô, occultârunt. *Lazarus Sotus l. de loc. t. 130.* sub fistulæ apud *Coum* nomine latuisse persuasus est. Scil. ubique fonticulorum vestigia & umbræ occurrunt, usus ubique desiderabatur, vel nondum visis catarrhis, quô de mox infra constabit.

V. Quod igitur priscorum sagacitas invenit, posterourm post experimenta perfecerunt, confirmarunt, fonticulorumque nomen & fama eô potissimùm tempore innotuere, quô lues Venerea, horrendum illud scortatorum flagellum, in agrũ Italicum irrupit, teste *Dominico Galbanettâ l. c.* in quã salutare præsidium suum tantũ

 non

non toti orbi probarunt, *Minadoô* præcone, ficque Italorum præcipuè, mox & aliorum populorum gratiam de facili occuparunt, ut ἀλόγως planè facere, rationi & experientiæ obloqui videantur, qui vel novitatis aut infufficientiæ notâ, vel inutilitatis, fœtoris aut moleftiæ tædiô, imò pœnitendæ noxæ crimine aut colore quocunque aliô, fonticulorum ufum defamare cogitant, horumque implorantes afylum, in proximum non modò injurios, fed in DEUM ipfum blasphemos proclamant cum *Profp. Martiano comm. in Hipp. de tumor. Joh. Baptifta Helmontio l. cauterium* infcripto, nec non *afthma & tuffis*, it. *de latice* & alibi, mirarique fubit etiam *Jacob. Primerofium l. 4. de vulgi errorib. c. 56.* in horum caftra tranfiiffe tot tantisque rerum teftimoniis contranitentibus. Rationes illorum vel retuliffe refutaffe eft; utrumque ad fatiem præftitere *M. Aurelius, Severinus l. d. c. 5. Joh. Scultetus armament. chir. p. 1. tab. 55. Guerner. Rolfinccius l. c. c. 7. & de febrib. c. 126. Chriftophorus Schorerus l. c. Paulus Zacchias t. 3. quæft. Med. Legal. confil. 83. Paulus Ammanus Med. Critic. c. 35.* Actum non agemus.

VI. Vindicatâ itaque fonticulorum dignitate, adminiftrationi propius accedimus, materiam feu inftrumenta, horum applicationem, locum, tempus & denique ufum vifuri.

VII. *Materia* f. inftrumenta funt *ignis urens* & *ferrum fecans*, vel folô nomine exofa & nefcio quid crudele fpirantia. *Ignis actualis & potentialis* in ufum vocatur. Illum plerique ægrorum, præprimis noftratium, morbô ipfô gravius remedium habent, unde ifte apud *Auguft. Thonerum*, Medicô cauterii vulnus fuadente, honeftus, exclamat, civis fum; maleficus illâ pœnâ dignus & fceleratus. Non item Itali, Galli, Hifpani & nationes aliæ, quæ totô hunc die admittunt, præclarum encomium

omni-

omnibus paginis deprædicant, usum inculcant, videsis *Hier. ab Aquapendente in oper. chir. Bened. Sylvaticum in consult. med. Laz. Riverium in praxi, Ludovic. Mercatum l. c.* & complures alios *à Glandorpio l. d. c. 5.* collectos, quibus hîc ipse calculum suum addit, & imperatas à se fontanellas 14. annorum, dum Medicum egit, spatiô, duabus exceptis, vel actuali omnes cauteriô vel sectione peractas testatur.

VIII. Tot autem *Actualium* [quæ Clavilia *Joh. Andr. à Cruce in offic. chir.* vocat,] tùm solidorum tùm liquidorum genera sunt, quot corporum ignitorum, quæ ad urendum conduci possunt, hæcque magno Veteres agmine ex vegetabilium, mineralium, animalium regno convocarunt, quorum tamē potissima hodiè ob ineptitudinem & caussas alias apud *J. Costæum de præsid. ignis c. 28. M. Aurel. Severinum l. d. p. 2. c. 12.* obvias exulant. Ex solidis primas tenent mineralia, & hæc inter ferrum ignitum, hoc in negotio ob certiorem & fideliorem, quam pollicetur, operam, aurô ipsô, ditioribus ab *Avicenna* commendato, carius, in varias formas, partium & morborum varietate ita jubente, effictum, de quibus *Joh. Andr. à Cruce, Paræus, Aquapendens & cæteri* videantur. Liquidorum numerum varia iterum augent, aqua simplex, saponis, oleum, mel, butyrum, adipes, sulphur, plumbum liquefacta, omnia fervida. His tamen sicca præstare, communis omnium vox est; cùm enim, ut reliqua taceamus, humidorum in morem huc illuc diffluant, nec suis facilè terminis contineantur, plerumque debitos exulcerationis limites transcendunt, quod in solidis cavere haud difficile est.

IX. Utrisque tamen *Potentialia*, de quorum nobis virtute certò constat, in pyrophobis præsertim & nostratibus longè præferuntur, quæ ignem actualem

præ

præ ſe non ferunt, vim verò ignis æmulam, adulando quaſi, unde æmulatoria, adulatoria audiunt, à partis actuata calore, ægro ne quidem opinanti ſatis produnt. Horum tantus iterum numerus, quantus Chirurgorum aut barbitonſorum, quorum ſinguli ſua hic ſecreta crepant. Solida ſunt & liquida, eademque ſimplicia & compoſita; illa ex benigniori materia primitus conſtabant, ab *Oribaſio*, *Aëtio*, *Celſo* notata, ex quibus *Thom. Bartholinus* nihil efficacius cinere fraxini ſcribit *diſſert. 5. de Med. Danic.* Poſt δραστικώτερα alia addita ſunt ☿-☊, auripigmentum, butyrum ♁ij, *aq. fortis*. Ex compoſitis ubivis obviis lapis ruptorius *Joh. Fernelii 6. m. m. 19.* nobilitatus eſt. *Conr. Victor Schneiderus l. 4. de catarrhis ſ. 2. c. 11.* globulum ligneum ſpiritu nitri probè inebriatum extollit. Itali & Galli varia indolentia jactant, hæcque inter *Phil. Grunlingius* cum *Heurnio 1. meth. ad prax.* & *Sennerto inſtit. c. ult.* ſexcentis aliis è lixivio ſaponis paratum præfert *c. 2. obſ. Med. 38.* Chimici ex ☽a in aq. forti ſoluta & in lapidem lanæ inſtar concreſcentem l. a. redacta ſimile parant. Cœteris, ut famam hanc rectius ſuſtineant, opium plerique admiſcent, qualium apud Veteres & recentiores non pauca reperies; ſe tamen divinare non poſſe fatetur *Fel. Platerus*, quô opium modô omnem ita partium ſenſum ſopiat; cui adſtipulatur *Paræus*; nec opus hôc eſſe putant, modò decens aduſtionis locus eligatur; contra ubi fit, etiam indolentia illa, etiam opio nupta dolorifica fieri. Experientiam tamen opponit *Joh. Agricola* rationes omnes eludentem *comm. in Popp. part. 2. tr. de arſenic.* Verùm enimverò etſi ἀναισθησίαν hôc modô aliquam & veluti brutum ſenſum induci poſſe non inficiamur, cùm tamen non ſemper ſatis tutum opii conſortium ſit, [gangrænam enim hôc inductam *Franciſcus Hildesheimius ſpicileg.*

1. de

1. de affect. cap. notavit] quid opus huic se periculo submittere, cùm præsertim, ubi secundùm artem fiunt, de insigni adeò dolore metuendum non sit? minore enim dolore & periculô conficiuntur, quàm venæ ad emittendum sanguinem aperiuntur, *Sculteto teste l. c.* Sed sat de igne.

X. Sequitur *Ferrum secans*, quod sub diversa etiam facie operam suam elocat. Phlebotomus huic placet, illi scalpellum, aliis alia. Sunt qui lanceolam, imò & forficem admovent. Suum cuique pulchrum. Dum verò in universum secans hîc ferrum chirurgorum manibus excussum vult *Scultetus l. c. p. 1. tab. 30. & tab. 55. fig. 1.* assensum eidem nostrum non damus, nec allegatæ eum rationes merentur.

XI. Quicquid autem elegeris, modô administrandi seu ἐγχειρήσει certâ opus est, ferroque, ut hîc incipiamus, vel simpliciter inciditur cutis, vel manu utrinque elevata lanceolâ discinditur, statimque pisum vulnusculo imponitur. Modum hunc omnium expeditissimum & omnis expertem periculi pluribus *Johannes van Horne in microtechn.* laudat. Operosior alter est *Glandorpii*, qui cutem forcipe in medio perforatâ apprehensam à subjectis musculis attollit, deinde id, quod forcipis foramen implet, aptô cultellô aufert, rotundô statim foramine relictô. Peculiare imò instrumentum aliud forcipem incisoriam dictum invenit, quod & apprehendit cutem & ad decentem ulceris foramen simùl excindit. Modum cum instrumentis delineatum vide *l. c. c. 8. & 12.* ubi pariter, quæ hanc operationem premunt, difficultates recensentur. Frigidum hoc, cujus *Paulus* meminit. *l. 4. c. 7.* cauterium censemus, de quo aliàs varia variorum Autorum judicia leguntur, aliud-

que ab hoc noſtro. *J. Cæſar Claudinus in reſponſion. Med. c. ult. de uſu & nat. cauter.* ſiſtit ab effectu hôc, ut putat, nomine inſignitum.

XII. Quà cauſtica *actualia* primi quidem Inventores ſimplici ferrô ignitô, quô adurebant, contenti erant; auctâ pòſt arte, in innocentis vicinæ partis tutelam, adjectum alterum fuit defenſorium non ignitum, fœmina dictum, quod loco adurendo imponitur, ignitumque ſeu mas in fœminam intruditur, ut cutem manifeſtô ita modô adurat. In meticuloſorum ſolatium *J. Caſſerii Placentini* κρυψιπυρετον s. pyxis cujuscunque aptæ materiæ occultum intra ſe Vulcanum gerens, cumque ignis adſpectu omnem ægro metum adimens inventa fuit, prædita ex altero extemo, quô parti apprimitur, orbiculari foramine, ex altero operculô candenti ferro conjunctô, quod deorſum preſſum, jam durius jam mollius, pro partis lædendæ diſpoſitione, ætatis conditione, ægri conſtitutione, inurit, quæ & alia ſcitu hîc digna *Aquapendens oper. chirurg. de fontic.* plenius explicat, exhibitâ accuratâ inſimul anatome inſtrumenti in adjectis circa finem figuris *ad p. 122. l. c. Scultetus* plusquam ſexcentos hôc modô fonticulos cum admiratione adſtantium & patientium riſu paravit *l. c. tab. 55.*

XIII *Potentialium* communis adminiſtratio ſequens eſt: locô inventô emplaſtrum triapharmacum aut defenſorium aliud tenaciter adhærens ad piſi magnitudinem in medio perforatum imponitur, cui pòſt foramini cauterium ſputô prius, ſi ſolidum eſt, madefactum, ut nudam cutem lambat, concreditur, mox aliud quod firmet & retineat, ſuperadditur, fasciisque pars involvitur: in liquido pro defenſione paulò majore curâ opus eſt, ut ex chirurgis patet. Obtentô fine, quod nunc citius nunc tardius fit, & eſcharâ præſente, vel butyrum s. s. famili-

arite

ariter inungitur, quod tamen *Aquapendens* ob metum gangrænæ repudiat, vel unguentum de betonica, emplastrum diapalmæ, aut horum simile maturans, cataplasma apud *Sennertum* in *instit.* descriptum, donec eschara separatur, applicatur; excavato ulceri pisum, globulus rad. gentian. ligni hederæ vel pilula cerea inditur, spleniolô aut chartâ cereatâ, folio hederæ, chartâ bibulâ aut lusoriâ super injectis, ne excidant, munitur, sordesque bis vel etiam ter de die absterguntur. Hodiè familiariter ligaculis coriaceis, laminas cupreas, argenteas, continentibus utimur. Verùm cum sœpius debitum ligaturæ modum vix & ne vix quidem tenere possimus, laxior autem globulum non satis fideliter firmet, strictior humiditatis non modò sed & sanguinis affluxum impediat tabemque parti inducat, commodius utique *Joh. Wallæi* emplastrum, quô solô impositô absque ligatura fontanellas conservare novit *m. m. p. 105.* applicaretur, modò modum hoc componendi aperuisset.

XIV. *Joh. Guintherius Andernacus de vet. & nov. Med. comm. 2. dial. 5.* notabilem alium fonticulos effodiendi modum tradit, radiisq; ☉is pilâ crystallinâ exceptis partem adurit: successûs non infelicis secuti *l. Andr. Matthiolus comm. in Dioscorid. l. 5. c. 56.* testem se autoptam sistit. Idem causticô sive urente vitrô fieri posse *Glandorpius* autumat *l. c. c. 3.* Operatio verò nobis eâ, quæ fit ferrô candente, longè molestior videtur.

XV. Pergimus ad *Locum.* De hoc in genere si quæris, commodissimus ille est, quem æger oculis & manibus tractare, cui ligaturas commodas applicare potest, quô suam vasa sarcinam vitiosi ichoris sine dolore aut eo tamen exquisitiori exonerare norunt. In hoc verò eligendo dici non potest, verbis *Rolfinccii*, quàm hæreant, quos Anatome, Medicinæ oculus, destituit, chirurgi;

 niu-

inurunt quidem cauteria, ſed quæ vehementibus ægrum doloribus, quoties in muſculi corpus aut tendinem incidunt, excruciant *diſſert. Anat. l. 1. c. 1.* quæ ſentinam non exhauriunt, nullâ ligaturâ muniri poſſunt. In ſpecie verò in variis infimi, medii & ſupremi ventrium partibus hæc Veteres ulcuſcula excitarunt à *Severino l. 2. pyrotechn. chir. p. 1. c. 7. 8.* notatis, ſed potiſſima ſuis cum Autoribus deſiere. Memoratu dignum eſt, & nusquam ullorum ſcriptis, ut putat, notum quod *Thom. Bartholinus* inter primam ſecundamque dorſi vertebram inuſtum feliciter, in metu phthiseos, quam defluxiones à capite minabantur, novit *c. 4. hiſt. Anat. 33.* An hoc ipſum illud eſt, quod *Paulus Barbetti chir. c. 20.* Italos in dorſo ſummo etiam ſucceſſu parare ſcribit? Tres verò partes ſuperſunt, quibus conſueti hodienum fonticuli fiunt, caput, brachium & crura.

XVI. Caput triplici iterum in loco huic operationi ſubjicitur, in ſincipite, occipite & poſt aures. Sincipitis in ſuturæ coronalis & ſagittalis concurſu aduſtiones Italis præprimis celebratæ ſunt, perſuaſis hâc potiſſimum viâ humores in cerebro collectos & ad inferiora deſcendere conſuetos emungi, laudantque hoc nomine *Aquapendens oper. chir. Severinus*, *Zac. Luſitanus*, *Scultetus l. d.* & plures propriâ & alienâ nixi experientiâ, ſimulque locum, inveniendi viam & operandi modum monſtrant. Nos, omnium pace, etſi de hujus emiſſarii viribus in humorum vitiô evacuandô egregiis, quas varia hinc inde facta experimenta ſatis ſuperque defendunt, nulli dubitemus, quia tamen ob delicatæ partis conditionem multis hæc operatio periculis, etiam ſuperficiali tantum cutis inuſtione ſusceptâ, quâ contentus eſt *Rolfinccius meth. cognoscend. & curand. cap. affect.* expoſita eſt, nec ex infra dicendis priva hîc capitis excrementa effluunt, ſed ſanguinis, quibus

æquè

æquè faciles & tutiores per alias corporis partes effluendi rimas monstrare possumus, vel hac de causa cum *Joh. Baptista Montano consf. med. 143* cœteros ut silentio transeamus, hoc commendare præsidium non audemus, adde *Sennertum l. 1. pract. p. 1. c. 5. q. 3.* Augere periculum *Theophilus Kentmannus* potest, qui calidum innatum & humidum radicale halitus hîc instar efflari quotidiè metuit; sed ridiculè. Secundus in occipite locus nucha est, inter primam & secundam colli vertebram, ubi summa vertebra cum capite conjungitur. Emunctorium hoc cerebelli præprimis *Thom. Fienus l. 4. de cauter. c. 12.* habet minusque frequenter instituitur quàm necessarium videtur secundum *Paul Barbetti l. c.* Sed exiguum huic etiam pretium ponit *Hildanus* duplici de causa *c. 1. obs. chir. 42. cent. 6. obs. 4.* cui adstipulatur *Domin. Panarolus pentecost. 4. obs. med. 37. Gregor. Nymmanus de apoplexia.* Nec enim globulo locus nec deligationi, nec, quod meritò addimus, evacuationi cerebelli idoneus est. Tertium itaque locum eligunt alii in cavitate infra utramque aurem. Occasionem huic fonticulo præbuisse putantur vetustissimi quidam Medici, *Rhases*, *Avicenna* &c. qui sœpè sœpius aurium adustionem inculcant, quâ tamen potius nudam illam & simplicem adustionem quàm nostram hanc voluisse videntur. Quicquid sit, parvam & hîc auxilii nobis spem pollicetur, cum omnem deligationem respuat, nec debitè fluat, sed statim exarescat, vide hanc operationem apud *Balth. Timœum l. 1. epist. med. 23. à Severino* laudatam: setaceum nostrô judiciô fructuosius substituitur.

XVII. Post caput Artus præ partibus reliquis hôc maxime remediô dignos censent Practici, unde brachiis & cruribus frequenter imperant; nec incongruè: huc enim vasa emunctioni paria decurrunt, ligaturæ comodè administrantur, facilisque humorum peccantium ri

vulus allicitur. Et quidem in brachio locum quadruplicem quærunt, omnem tamẽ circa musculum deltoidem, cujus Antiqui potissimi medium vulnerabant, alii finem, quidam exteriorem seu sylvestrem; interiorem alii s. domesticam partem, & quidem rectissimè, plurium assensu, interstitium inter deltoidem & bicipitem musculos in parte potius superiore, ceu minus sensibili, quàm in inferiore, aggrediuntur. Contrarius tamen est *Sennertus paralip. 19. ad instit. l. 5. p. 1. s. 2. c. 9.* cujus rationes examinat *Schneiderus l. 4. de catarrhis c. 11.*

XVIII. In crure itidem locus variis varius placet; hîc supra, ille infra genu, hic in domestca, ille in sylvestri parte occupatus est. Domesticam autem sylvestri omninò præferimus, non tàm ob vasa pauciora secundum *Aquapendentem*, quàm periculosam lati musculi in exteriori crure obvii lœsionem secundum *Hildanum*, quem cùm rei ignarus inureret, malè successit apud *Grunlingium c. 2. obs 37.* Optimus verò iterum locus est interstitium musculorum & in specie supra genu inter vastum internum & sartorium seu gracilem anticum, quem vasorum vicinitas, tendines non adeò metuendi, deligationis commoditas commendant. In pedis interiore regione fiunt inter soleum & gastrocnemium, in exteriori inter gastrocnemium & peronœum. Hôc locô alterâ vice non rectè observatô apud *Grunling. l. c.* neque sic feliciter processit operatio. *Adrianus Spigelius* infra genu locum elegit in regione poplitea inter medios gastrocnemios juxta venam popliteam, quod inter duo bicipitis principia in brachio in usum quoque duci posse credit *Joh. van Horne. l. c.* In interstitio autem hoc inveniendo summa rei cardo versatur; explorari tamen digiti apice sub flexione & extensione partis & musculorum facilè potest; in hoc enim motis musculis, digitus quiescit.

Cœte-

Cœterùm latus etiam obſervare jubent, qui omne hîc punctum ferre volunt, & hepatis ſentinam fonticulô dextri cruris, lienis ſiniſtri exantlandam ſuadent; quod idem in brachio, dextrâ vel ſiniſtrâ capitis parte affecta, inculcant, vid. *Aquapend. l. c.* ſed ſine fundamento, quod uſus mox teſtabitur.

XIX. *Tempus*, anni reſpectu, ut quodlibet morbum quemlibet facere ex *3. aph. 19.* ita urgente neceſſitate, hujus remedium ferre poteſt. Ver tamen, ſi moram indulget indicans, quod naturam adjutricem, vires vegetiores, humorum motum ad exteriora proclivem, promittit, præ cœteris primas meretur, pòſt autumnale. Laudari etiam dies ſerenus, hora matutina ſolent. Morbi intuitu, purgatione, V. S. & aliis, quibus opus eſt, præmiſſis nec proficientibus, ferrum & ignis valent 8. *aph. 6. recogn. Vorſt.* Præviâ hâc humorum pravorum in cacochymico corpore redundantium evacuatione deſuper habitâ, ruit maximô ad fonticulum impetu ſentina cum partis corruptione & morte ſecutâ apud *Panarolum pentecoſt. 4. obſ. 21.* De durationis autem tempore, & quamdiu aperti tenendi ſint, ſollicito reſpondent communiter: quousque fluant. Rectiùs alii; quamdiu indicans adeſt. Unde errant, qui fonticulos vel nunquam iterum obſtrui poſſe metuunt ſine vitæ aut ſanitatis periculo, ùt choleram ex occluſo natam vidit *J. Michaël Febrius de abſinth.* mortem ipſam inductam *Crato in conſil. 221.* pariaque tantùm non quotidiani caſus varii ſuggerunt: vel ad certos dies, menſes & annos reſtringunt. Morbi, cauſæ morbificæ præſentia & abſentia, virium εὐφορία rem determinare debent: utque natura ipſa non rarò, causâ morbi evacuatâ, hos occludit ſine noxa, ita & Medicus poteſt debetque naturæ imitator; ſenſim tamen ſenſimque *2. aph. 51.*

XX.

XX. Restat *Usus*, quem vitiosorum à sanguine diversorum humorum expurgationem sed paulatinam diximus; unde locum tuentur purgantis & phlebotomiæ in hominibus qui his ferendis non sunt, secundum *Guidonem de Cauliac. de cauter. doctrin. 1. c. 3.* arteriotomiæ secundum *Guilh. Rondeletium meth. cur. c. 14.* substituitque in horum fastidio *J. Baptista Sylvaticus* pilulas mastichinas frequentem in usum vocatas *cent. 1. obs. Med. 29. J. Sophronius Kozak scarificationem de sale c. 9. s. 19.* nec non generosum cum illis *Rolfinccius* auxilium *de febr. c. 83. Severinus l. d.* universale, *Schneiderus* publicum emissarium *4. de catarrh. s. 2. c. ij.* salutant. Vapores etiam nocivos hîc manumitti *J. Cæsar Claudinus respons. med. 43.* ex communi ferè consensu largitur: dubitare verò de his *Rolfinccius l. c.* cœpit, & si effluunt, vix tamen hinc sublevari naturam credit. Sed quid hi, nisi humores attenuati? Tales autem è sanguine surgere, hunc, quò id reditq;, comitari, morbos producere & sui exhaustu tollere, in confesso apud omnes est. Paucis abhinc annis in puero decennali notabilem sanguinis ventositatem, palpitationis cordis gravissimæ nec non totius corporis, excepto capite, convulsionum causam, aliis medicamentis nequicquam proficientibus, V. sectione [secundum illud Hipp. τῇ ἀνεμίῃ φλεβοτομίῃ] nullâ licet sanguinis guttulâ præter votum effluente, feliciter solvimus, eodemq; simùl momento symtpomata jam recensita, Deô benedicente, cum adstantium omnium stupore, sustulimus. Cur idem hâc apertâ viâ fieri negemus?

XXI. Humores autem effluere hi ipsi oculi nostri notant. Qui verò, quales & unde sint, Eridos inter Autores pomum est. Breviter: ut sanguinis non modò sed & lymphæ ductus, in artubus præcipuè, occurrunt varii, ita vitiosam sanguinis colluviem variam, nec

non

non lymphaticum humorem naturæ modum non tenentem exulceratis his locis ſtillare omninò perſuaſi ſumus, unde nunc ſimplex, nunc varia & miſta materia, nunc inſipida & mitis, nunc ſalſa, acris, in tranſitu lancinans, modò cruenta, nonnunquam etiam purulenta, tenuis & viſcida, nunc benigna, nunc maligna & venenata, nunc multa, nunc pauca, pro naturæ pellentis robore aut imbecillitate, materiæ adfluentis copiâ vel inopiâ effluit, nec pituitoſus & melancholicus, ſi ſanguini ineſt, humor, has vias detrectat, vide *Caſp. Hofmannum de liene c. 9. Dan. Sennertum l. 3. prax. p. 5. ſ. 2. c. 2.* erroriſque ita facilè convinci poſſunt, qui cum *Proſp. Martiano*, *Helmontio* & contribulibus aliis materiam hanc non latitantium in ſanguine vitioſorum humorum ſobolem, ſed bonorum in ipſa ulcerata parte corruptorum partem dicunt; ſed dicunt ſenſibus & ratione ſanâ contraeuntibus: morbos his ſanguinis ſordibus debitos, fluente feliciter fonticulorum humore, tolli plurimos, nemo non novit: cauſam ergò his evacuari morbificam, non ſolùm corruptum partis ſanguinem, neceſſe eſt: allii aſſumti odorem, aceti aut ſucci limoniorum aut aurantiorum acorem tertiâ aut quartâ à comeſtione horâ humores extillantes retuliſſe *Chriſtoph. Benedictus tabidorum theatr. exerc. 29.* notavit, ſaporem olerum comeſtorum, leguminum, carnis ſuillæ ſuſcipere *J. Theod. Schenckius exerc. Anat. 2. l. 1. ſ. 1. c. 30.* ſcribit, certô altioris ſcaturiginis argumentô.

XXII. Non dubitandum itaque, dum paulatim & per ἐπίκρασιν ita variorum mineram affectuum fontes hi, ordinariis naturæ emunctoriis vel deficientibus vel inſufficientibus, exhauriunt, variis omnium ventrium, partium & artuum inferiorum & ſuperiorum morbis, chronicis præcipuè & contumacibus, ſub debili etiam vi-

rium fulcro & aliis remediis impari, utile non modò, ſed & neceſſarium maximè, ſive præſervatorium ſive curatorium præſidium adferre, ut ita præcipitante nimis judiciô urbe ejiciendos jubeat *Martianus l. c.* qui fonticulis præſervatoriè utuntur, nec cauſæ ſat inveniat ſive trium ille Imperatorum Medicus *Joh. Crato*, ut ſuſpectos hos vel ſympatriotis noſtris tantùm ob aëris Germanici intemperiem reddat, *conſil. 221.* ſive *Petrus Poterius*, ut errorem Medicorum, arbitrantium defluxionum curam in fonticulorum tormentis reconditam eſſe, ſalsè derideat, *cent. 1. obſerv. 25.* nec *Fumanella* & *Primeroſius l. c.* mirari neceſſe habeant, quô juvent modô in brachio aut crure facti fonticuli, capite ſtillante, aut quâ materia viâ ab internis ad externa fluat; viam ſanguinis circulus monſtrat, materiam vaſa jam adducta ſuppeditant, motum natura promovet, nec à cerebro, hepate, liene, utero aut ſimilibus privata hæc excrementa accerſere opus eſt. Sanguinis præcipuè purgamentum fonticulus eſt; cujus dum ſordes, potiſſimorum morborum fomitem, exhaurit, dum inordinatum motum, ſerum, ſanguinis aurigam, avertendo, à nobilioribus ad ignobiliora, ab interioribus ad exteriora quaſi frenô injectô derivando corrigit, ſanguinis & conſequenter partium omnium intemperiei occurrit, correctoque ſanguine omnibus partibus & toti corpori proſpicit: quò enim plus humorum hîc effluit, eò minus dubio procul in caput, fauces, nares, oculos, pulmones, pedes & partes quascunque influit: contrà hôc ſublatô emunctoriô, effluxu hôc denegatô, totum corpus quaſi cataclysmô obruitur, morbi omnis generis catervatim propullulant, ſæpè mors ipſa, experientiâ tantum non quotidianâ adſtipulante, ſequitur. Per quam convenienter *Rolfinccius*: Veteres nihil memoratu dignum

gnum gesturos se arbitrabantur, nisi vim belli aliò transferrent. Consilia hæc Medici imitantur, dum humorum noxiorum impetum ad ignobiliora loca per fonticulos derivant. Olitores currentem suô tramite rivum, quò suadet usus irrigationis, inflectunt; ita Medici cùm non licet ab afflicta parte peccantem in ea vacuare materiam, ad proxima divertunt loca, *meth. med. spec. comm. l. 4. l. 6. c. 3.* In specie horum effectus qui desiderat, adeat *Joh. Cunrad. Dieterichium in Jatr. Hipp. sub voce πῦρ, Ephemer. nat. curios. ad annum 3. obs. 156. Christoph. Schorerum l. c. Frid. Hofmannum meth. med. Wal. l. 1. c. 20. Rolfinccium l. d.* Nobis impræsentiarum prolixioribus esse nec licet nec libet, sed potiorum priùs symptomatum mentione vel binis injectâ rivum claudemus.

XXIII. Varia autem infortunia comitari non rarò fonticulos solent, præprimis non ritè factâ administratione nec debitô in locô, *Fort. Fidel. de rel. med. l. 2. c. 2.* Inter præcipua occurrunt inflammatio, gangræna facilè in sphacelum degenerans, carnium luxuries, putredo, præmatura exsiccatio, occlusio, quibus potissimis decenti partis deligatione nec non diligenti sordium bis de die ad minimum, vel etiam, magnâ humorum copiâ urgente, ter imperatâ mundatione in occursum ire possumus. Necessaria alia remedia ubivis obvia. Geminam verò quasi panacæam omnibus his opponendam periculis, alteram *Galbanetti*, plusquam mille experimentis nobilitatam, alteram *magni Ducis Hetruriæ Scultetus l. c. p. 1. tab. 55.* describit, qui videatur. Excrescentiam hanc carnium in fonticulorum labiis è succo nervoso fieri *Francisc. Glissonius de anat. hep. c. 45. Gualt. Charleton. in Oecon. animal. de distributione hujus succi exerc. 10.* volunt. Explodunt verò utrumque *Ant. Deusingius de nutrit. succ. nerv. comm. §. 20. & seqq. Edmund de Meara e-*

 xam

xam. diatrib. th. Willisii de febr. Nec è longinquo petere causam necesse habemus, quam largus subinde boni sudor sanguinis abunde satis ostendit. Hoc symptoma floccifecit *Hildanus* suâpte facilè sponte evanescens, quin & sanguinis sudorem, ut sequatur, frictione interdum provocare jussit. Remedium quærentibus præter vulgaria cineres ex magmate spir. mellis destill. calcinato & pulverisato inspersi felicem operam spondent. Exsiccati hujus fontis, sub arctâ nimis ligaturâ parte & vasis nimis compressis, casum suppeditat *Scultet. l. c. tab. 52. fig. 2.* Obstructi reserantur secundum *Wal. l. d.* purgante impositô v. g. globulô ex rad. helleb. nigr. agar. rhab. humorem vitiosum modestè advocantium secundùm *Frid. Hofmannum l. c.* Associant alii cantharides, de quibus ut & vulgatioribus aliis Autores consulantur. Nos manum de tabula tollimus atque hanc tractationem cum δοξολογία divinâ obsignamus, chartæ solùm complendæ gratiâ coronidis l. addentes.

I.

Illud *Julij Firmici l. 3. c. 5.* ex astrorum decreto quosdam mortalium cauteriis curatum iri.

II.

Alterum *Primerosii l. c.* in Gallia sordidum adeò & fœdum fonticulorum ulcus haberi, ut, si nubilis puella aut vidua illud habeat, vix procos inveniat; si subdolè illud occultet, statim atque res nota fuerit, liceat legibus quantumvis solenniter promissum matrimonium deserere.

Risum teneatis Amici!

F I N I S.